

Alicja Zakrzewska-Półtorak

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

ZINTEGROWANE INWESTYCJE TERYTORIALNE JAKO NOWE NARZĘDZIE WSPIERANIA WSPÓLPRACY JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO – PRZYPADEK WROCŁAWSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO

Streszczenie: W artykule przedstawiono nowe narzędzie polityki spójności Unii Europejskiej, proponowane na lata 2014-2020, jakim są zintegrowane inwestycje terytorialne. Narzędzie to, wspierające zrównoważony rozwój obszarów miejskich, ma skłonić do zacieśnienia współpracy pomiędzy jednostkami samorządowymi. Przede wszystkim zmotywować je do wspólnego rozwiązywania problemów oraz umożliwić maksymalne wykorzystanie wspólnych atutów tego obszaru. Autorka podejmuje próbę oceny *ex ante* wpływu proponowanego rozwiązania na gospodarkę lokalną i gospodarkę regionalną z punktu widzenia Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Słowa kluczowe: miejski obszar funkcjonalny, współpraca samorządów, nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej 2014-2020, zintegrowane inwestycje terytorialne, Wrocławski Obszar Funkcjonalny.

DOI: 10.15611/br.2013.1.18

1. Wstęp

Celem artykułu jest przedstawienie istoty zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT), będących nowym narzędziem wspierania spójności przestrzennej w ramach Unii Europejskiej, oraz ocena *ex ante* ich wpływu na gospodarkę lokalną i regionalną na przykładzie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocławia. Wykorzystanie tego narzędzia, zgodnie z założeniami Komisji Europejskiej, ma skłonić do zacieśnienia współpracy pomiędzy jednostkami tworzącymi miejski obszar funkcjonalny, przede wszystkim zmotywować je do wspólnego rozwiązywania problemów oraz umożliwić maksymalne wykorzystanie wspólnych atutów tego obszaru. Podstawą w Polsce

w tym zakresie jest dokument pn. *Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce*, który został zatwierdzony przez Ministra Rozwoju Regionalnego dnia 22 lipca 2013 r.¹

2. Miejskie obszary funkcjonalne jako miejsce realizacji ZIT

W *Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju 2030* określono pięć typów obszarów funkcjonalnych, które wymagają strategicznej interwencji państwa. Jednym z nich są właśnie miejskie obszary funkcjonalne, rozumiane jako miasta wojewódzkie, i obszary przyległe, funkcjonalnie z nimi powiązane². Delimitacja funkcjonalnych obszarów miejskich dla miast wojewódzkich została przeprowadzona zgodnie z zapisami zawartymi w ekspertyzie przygotowanej dla Ministerstwa Rozwoju Regionalnego pn. *Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich (MOF OW)*. Dla miejskich obszarów funkcjonalnych wdrażających ZIT rdzeniem mogą być także inne ośrodki niż miasta wojewódzkie, tj. miasta o zasięgu regionalnym i subregionalnym. ZIT mogą być realizowane także na innych obszarach wymagających zintegrowanego podejścia. Decydują o tym zarządy województw, jednakże miejskie obszary funkcjonalne tworzone poza ośrodkami wojewódzkimi będą dofinansowane ze środków z regionalnych programów operacyjnych, podczas gdy dla tych z udziałem ośrodków wojewódzkich, wymienionych w *Zasadach realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce*, przewidziano znaczne dofinansowanie z rezerwy programowej wydzielonej z funduszy przyznanych dla Polski (4,5% przyznanych Polsce funduszy strukturalnych), a środki z programów regionalnych będą dla nich jedynie uzupełnieniem.

We wspomnianej powyżej ekspertyzie miejskie obszary funkcjonalne z udziałem miast wojewódzkich wydzielono, biorąc pod uwagę następujące parametry³:

- powyżej 50 – wartość współczynnika mierzącego stosunek liczby osób wyjeżdżających do pracy najmniej do rdzenia MOF w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (dane z 2006 r.);

¹ *Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, lipiec 2013.

² Pozostałe to wiejskie obszary funkcjonalne, obszary o najniższej dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich, obszary funkcjonalne wymagające rozwoju nowych funkcji przy użyciu instrumentów właściwych polityce regionalnej, obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej, obszary kształtowania potencjału rozwojowego. *Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030*, http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_przestrzenna/KPZK/Aktualnosci/Documents/KPZK2030.pdf 18.03.2013, s. 179 i nast. Zob. także: *Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 13 lipca 2010, MP nr 36, poz. 423, s. 1444.

³ P. Śleszyński, *Delimitacja Miejskich Obszarów Funkcjonalnych stolic województw*, „Przegląd Geograficzny” 2013, nr 2(85), s. 186.

- powyżej 3 na 1000 mieszkańców – liczba zameldowań z rdzenia do strefy zewnętrznej miejskiego obszaru funkcjonalnego (dane z 2009 r.);
- powyżej 75% – odsetek pracujących w zawodach innych niż rolnicze w relacji do średniej wojewódzkiej (dane z 2002 r.);
- powyżej 75% – liczba podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców w relacji do średniej dla województwa (dane z 2011 r.);
- powyżej 50% – udział podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w sekcjach PKD zaliczanych do usług wyższego rzędu (sekcje J-R) w relacji do wartości wyliczonej dla rdzenia MOF (dane z 2011 r.);
- powyżej 50% – gęstość zaludnienia w porównaniu do średniej wojewódzkiej (wyluczając obszary lasów i wód) (dane z 2011 r.);
- powyżej 75% – w relacji do średniej wojewódzkiej liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców (dane z lat 2002-2011).

Ze względu na trudności w dostępie do danych, w ekspertyzie dla poszczególnych parametrów wykorzystano dane z pojedynczych lat 2002, 2006, 2009, 2011, jedynie dla ostatniego wskaźnika wykorzystano roczne dane za cały okres badawczy 2002-2011. Takie podejście może być obarczone błędem przy wyborze jednostek najsilniej powiązanych funkcjonalnie ze rdzeniem. W przypadku Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (WrOF) dyskusyjne może być wyłączenie z niego gminy miejskiej (a także wiejskiej) Oława.

Liczbę jednostek tworzących poszczególne miejskie obszary funkcjonalne ośrodków wojewódzkich przedstawiono w tab. 1. Obszarów tych jest 17 – w przypadku województwa lubuskiego wydzielono odrębne obszary dla Gorzowa Wielkopolskiego i Zielonej Góry, natomiast jednostek je tworzących ogółem blisko 300.

W większości wypadków rdzeniem miejskiego obszaru funkcjonalnego jest miasto wojewódzkie, chociaż np. w przypadku Katowic czy Gdańska miast tworzących rdzeń jest więcej. Ponadto zakłada się, że do miejskiego obszaru funkcjonalnego powinna wejść co najmniej połowa jednostek spoza rdzenia wskazanych we wspomnianej delimitacji. Z zasady tej wyłączono miejski obszar funkcjonalny Warszawy. Województwo mazowieckie zaliczono do lepiej rozwiniętych w skali Unii Europejskiej, co pociąga za sobą większe restrykcje w realizacji celów tematycznych, które mogą być problematyczne lub mało dogodne dla niektórych mniej rozwiniętych jednostek, dlatego nie wprowadzono obostrzeń w zakresie liczby samorządów tworzących porozumienie⁴. W odniesieniu do wszystkich obszarów funkcjonalnych z udziałem miast wojewódzkich nie zaleca się (ale też nie zabrania) rozszerzenia obszaru poza jednostki wskazane w dokumencie.

Obszary te charakteryzują się znacznym zróżnicowaniem pod względem zarówno wielkości powierzchni, jak i liczby mieszkańców. Pod względem wielkości powierzchni strefy zewnętrznej zdecydowanie wyróżnia się obszar warszawski (ponad 3,3 tys. km²), pod względem liczby ludności (rdzeń i strefa zewnętrzna łącznie) –

⁴ *Zasady realizacji...*, s. 4-5.

Tabela 1. Liczba jednostek terytorialnych wchodzących w skład miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich

Ośrodek	Liczba jednostek wraz z rdzeniem
Białystok	9
Bydgoszcz/Toruń	19 ^a
Gdańsk/Gdynia/Sopot	19
Gorzów Wielkopolski	5
Katowice	46
Kielce	10
Kraków	23
Lublin	15
Łódź	19
Olsztyn	7
Opole	12
Poznań	21
Rzeszów	14
Szczecin	9
Warszawa	50
Wrocław	15
Zielona Góra	6
Razem	299

a – w tym 2 rdzenie: dla Bydgoszczy wydzielono 11 jednostek, dla Torunia – 8.

Źródło: *Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, lipiec 2013, s. 30-35.

warszawski (prawie 2,8 mln mieszkańców⁵) i katowicki (blisko 2,5 mln mieszkańców); dane pochodzą z 2011 r. Najmniejszy obszar funkcjonalny pod względem powierzchni zewnętrznej (684 km²) i łącznej liczby mieszkańców (ok. 156 tys.) wyznaczono dla Gorzowa Wielkopolskiego. Średnia powierzchnia strefy zewnętrznej dla obszarów wyznaczonych w Polsce to ponad 1,6 tys. km², a liczba mieszkańców strefy zewnętrznej i rdzenia łącznie – ponad 830 tys.⁶ Taka różnorodność parametrów będzie wpływać na sposób zarządzania nimi oraz znaczenie oddziaływania poszczególnych determinantów.

⁵ Ponad 1 mln mieszkańców w strefie zewnętrznej.

⁶ P. Śleszyński, wyd. cyt., s. 188.

3. Warunki realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych

Idea ZIT zgodna jest z podejściem terytorialnym charakterystycznym dla tzw. nowego paradygmatu polityki regionalnej Unii Europejskiej. Zakłada ono ujmowanie obszarów ponad granicami administracyjnymi i w takim wymiarze prowadzenie w stosunku do nich działań. Ponadto w podejściu tym kładzie się nacisk na wykorzystanie wspólnego potencjału wyodrębnionych obszarów, wynikającego z ich indywidualnych atutów oraz wspólnego działania. Z drugiej strony pokonywanie problemów także powinno odbywać się wspólnie, m.in. poprzez realizację ZIT. Interwencja polityki zewnętrznej powinna być ściśle dostosowana do specyfiki tych obszarów⁷.

Aby realizować ZIT, jednostki terytorialne tworzące miejski obszar funkcjonalny muszą przyjąć zinstytucjonalizowaną formę partnerstwa – utworzyć tzw. związek ZIT, jakim jest np. stowarzyszenie czy związek międzygminny. Drugi warunek, który należy spełnić *ex ante*, to posiadanie strategii ZIT. W strategii tej należy określić przede wszystkim cele, zasady współpracy, kierunki rozwoju, analizę potencjałów i barier dla obszaru jako całości oraz najważniejsze planowane wspólne inwestycje. Ponadto jednostki tworzące miejski obszar funkcjonalny muszą podpisać porozumienie z zarządem województwa o wdrażaniu ZIT. Zarząd zabiera głos m.in. przy ustalaniu celów zapisanych w strategiach ZIT czy wyborze konkretnych inwestycji. Warunkowość *ex ante* obejmuje także przeznaczenie części środków z podstawowej alokacji regionalnego programu operacyjnego.

Projekty realizowane poprzez ZIT, choć różnorodne tematycznie, powinny być ze sobą powiązane (zintegrowane) oraz komplementarne. ZIT powinny dotyczyć przede wszystkim przedsięwzięć związanych z⁸:

- rewitalizacją zdegradowanych obszarów miejskich,
- zrównoważonym rozwojem, w tym transportem, przede wszystkim łączącym rdzeń z obszarem, mogą one dotyczyć zintegrowanych kart miejskich, systemów *park and drive*, ścieżek rowerowych itp.,
- poprawą stanu środowiska przyrodniczego,
- poprawą efektywności energetycznej (m.in. ocieplanie budynków mieszkaniowych, wymiana okien, modernizacja systemów grzewczych, wprowadzanie energooszczędnego oświetlenia);
- tworzeniem „międzynarodowego charakteru i ponadregionalnej rangi” miejskiego obszaru funkcjonalnego przez umacnianie rozwoju funkcji symbolicznych, np. promocja wspólnego produktu turystycznego;
- poprawą jakości i dostępu do usług publicznych, np. bezpłatny dostęp do Internetu, udogodnienia dla niepełnosprawnych, wzrost bezpieczeństwa publicznego,

⁷ Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020. Projekt Założeń Umowy Partnerstwa (prezentacja), Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 4 października 2012 r., www.mrr.gov.pl, 15.04.2013

⁸ Zasady realizacji..., s. 6-7.

- wspieraniem innowacyjności gospodarki, rozwojem badań i stymulowaniem postępu technologicznego.

Zakres tematyczny celów może być szerszy, ważne, aby dotyczyły one m.in. co najmniej dwóch ze wskazanych powyżej. Przyjęte do realizacji cele i projekty będą zapisane w kontrakcie terytorialnym; powinny one być bezpośrednio powiązane z osiami priorytetowymi, działaniami i poddziałaniami odpowiedniego regionalnego programu operacyjnego⁹. Ponadto cele, priorytety działania i poddziałania ZIT muszą być ściśle powiązane z celami i priorytetami inwestycyjnymi Unii Europejskiej. Schemat powiązań w ramach matrycy logicznej przedstawiono w tab. 2.

Tabela 2. Matryca logiczna strategii inwestycyjnej – powiązanie Strategii ZIT z RPO i założeniami polityki spójności Unii Europejskiej na lata 2014-2020

Cel ZIT	Priorytet ZIT	Działania/ poddziałania ZIT	Oś priorytetowa/ działanie/ poddziałanie RPO	Cel tematyczny UE	Priorytet inwestycyjny UE	Wsparcie UE (w EUR)	Środki własne na dofinansowanie	Udział wsparcia UE w całości środków PO	
								EFS %	EFRR %
	1	1		3	3.1				
	2	2		4	4.3				
				8	8.1				

Źródło: *Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, lipiec 2013, s. 12.

Komplementarne projekty do tych finansowanych w ramach ZIT dla wzmocnienia działań mogą mieć preferencje przy uzyskaniu finansowania z programów krajowych, przede wszystkim Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, a dla obszarów z województw Polski Wschodniej z Programu Operacyjnego Polska Wschodnia.

4. Wrocławski Obszar Funkcjonalny jako przykład podmiotu realizującego ZIT

Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocławia na potrzeby przygotowania Programu Działań Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) wpisuje się w *Strategię Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020*. Wizja zapisana w tej drugiej to „Blisko siebie – blisko Europy. Dolny Śląsk 2020 jako zintegrowana wspól-

⁹ *Zasady uwzględniania wymiaru miejskiego polityki spójności UE, w tym realizacja Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, projekt z 4 stycznia 2013 roku, s. 14.

nota regionalna, region konkurencyjny, spójny, otwarty, dynamiczny...”¹⁰. Wśród zasad realizacji *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku* wymienia się zasadę wieloszczeblowego zarządzania i zintegrowanych projektów inwestycyjnych. Będzie ona realizowana m.in. dzięki powołaniu WrOF. W regionie planuje się także powołanie innych obszarów funkcjonalnych z rdzeniem o zasięgu subregionalnym lub lokalnym, jak np. ZIT Ziemia Kłodzka czy obszar funkcjonalny Wałbrzycha. Pozostałe zasady zapisane w strategii to: zasada partnerstwa i współpracy, zasada budowania tożsamości regionalnej, zasada zrównoważonego rozwoju, zasada równości szans, zasada celowości i efektywności interwencji oraz zasada decentralizacji i dekoncentracji systemu wdrażania¹¹.

Delimitacja WrOF jako obszaru z ośrodkiem wojewódzkim została określona przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego w *Zasadach realizacji...* Obszar ten obejmuje, poza Wrocławiem stanowiącym rdzeń, 14 gmin. Są to w kolejności alfabetycznej: Czernica, Długołęka, Jelcz-Laskowice, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Miękinia, Oborniki Śląskie, Oleśnica (gmina miejska), Oleśnica (gmina wiejska), Siechnice, Sobótka, Trzebnica, Wisznia Mała, Żórawina. Obszar ten według stanu na 31 grudnia 2011 roku zamieszkiwało 883 913 osób. Jego powierzchnia zewnętrzna to 2045 km². Saldo migracji wyniosło 4183 osób, tj. 4,73 na 1000 ludności, z kolei przyrost naturalny 581 osób – w przeliczeniu na 1000 ludności było to 0,66. Liczba ludności poza rdzeniem wynosiła ponad 252 000 osób, a ruch ludności wskazywał na pozytywne tendencje: saldo migracji na tym obszarze było dodatnie i wynosiło na koniec 2011 r. 14,12 na 1000 ludności, przyrost naturalny także był dodatni i osiągnął poziom 2,58 na 1000 ludności¹². Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON zlokalizowane na terenie WrOF stanowiły według stanu na koniec 2011 r. ponad 39% podmiotów w regionie (bez Wrocławia – 8,3%). Liczba podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców w relacji do średniej dla województwa w tym samym momencie – na koniec 2011 r. – wyniosła przeciętnie (bez rdzenia) ok. 95%; od 75% w gminie wiejskiej Oleśnica do 117% w Kobierzycach, w samym rdzeniu było to prawie 143%¹³.

Atuty WrOF to potencjał ludnościowy, zarówno ten wynikający z przyrostu naturalnego, jak i z napływu ludności¹⁴. Dotyczą one także potencjału gospodarczego: znacznej liczebności małych przedsiębiorstw, w tym mikro, oraz występowania li-

¹⁰ *Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020*, s. 24, <http://www.umwd.dolnyslask.pl/rozwoj/aktualizacja-strategii-rozwoju-wojewodztwa-dolnoslaskiego/konsultacje-projektu-strategii-rozwoju-z-prognoza-oddziaływania-na-srodowisko/>, 07.08.2013.

¹¹ Tamże, s. 27.

¹² Dane z Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl, 29.04.2013.

¹³ *Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy*, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2012, s. 341-350.

¹⁴ Zob. A. Zakrzewska-Półtorak, *Diagnoza przedstawiająca stan wyjściowy obszaru objętego Zintegrowanymi Inwestycjami Terytorialnymi dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocławia (ZIT)*, Wrocław, czerwiec 2013, s. 47-48.

czących się na arenie międzynarodowej i globalnej dużych i średnich podmiotów, w tym z udziałem inwestorów zagranicznych, a także występowania grup przedsiębiorstw z poszczególnych specjalizacji, jak np. motoryzacyjna czy informatyczna. Zaletą jest zdywersyfikowana struktura branżowa gospodarki WrOF. Ponadto obok przedsiębiorstw działają liczne instytucje otoczenia biznesu, przede wszystkim we Wrocławiu. Natomiast wśród przedsiębiorstw (też przede wszystkim we Wrocławiu) stosunkowo duży odsetek podmiotów współpracuje, w węższym lub szerszym zakresie, z nauką.

Inną grupę stanowią atuty związane z walorami krajobrazowymi i zabytkowymi, przekładające się na atrakcyjność turystyczną. Ważną zaletą jest także stosunkowo duże zaangażowanie władz lokalnych w rozwój jednostek oraz chęć do współpracy w ramach WrOF. Należy także zwrócić uwagę na rozwój rynku mieszkaniowego, nie tylko w samym Wrocławiu, ale także na pozostałym obszarze WrOF. Napływ ludności na to terytorium pociąga za sobą stosunkowo wysoką podaż domów i mieszkań, w tym nieruchomości nowo wybudowanych. Dużym walorem są zróżnicowany branżowo, stosunkowo rozwinięty rynek pracy (w tym wysoki odsetek pracujących w usługach wyższego rzędu) oraz stosunkowo chłonne rynki zbytu. Inny, godny podkreślenia atut to stosunkowo wysoki poziom edukacji, a także relatywnie dobre wyposażenie szkół i przedszkoli.

Wśród problemów, z którymi należy się zmierzyć, trzeba wymienić stosunkowo wysoki poziom bezrobocia (rosnący udział długotrwale bezrobotnych oraz wysoki udział bezrobotnych w wieku powyżej 45 i powyżej 55 lat), z drugiej strony słabością jest niedobór pracowników z wykształceniem technicznym (szczególnie zawodowym i średnim). Inne problemy to: „starzenie się” społeczeństwa, wykluczenie internetowe ludności zamieszkującej znaczną część obszaru, słaby rozwój e-usług, a także zanieczyszczenie środowiska i zagrożenie powodziowe (w tym związane z niedrożnością urządzeń melioracyjnych). Słabą stroną jest także niewystarczająca dostępność transportowa z niektórych punktów obszaru do Wrocławia oraz pomiędzy poszczególnymi ośrodkami miejskimi obszaru, jak również dostępność obszaru, w tym jego rdzenia, z zewnątrz. Dysproporcje w rozwoju dotyczą m.in. ilości i jakości infrastruktury technicznej, ekonomicznej, społecznej i instytucjonalnej, rozmieszczenia podmiotów współpracujących z nauką. Problemem, z którym należy się zmierzyć, jest konieczność rewitalizacji wielu terenów i obiektów, z których znaczna część to obiekty zabytkowe.

Potencjalne korzyści związane z realizacją ZIT i ukonstytuowaniem się Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego, obok pozyskania dodatkowych środków z Unii Europejskiej na wdrażanie istotnych dla rozwoju inwestycji, dotyczą także zacieśnienia współpracy pomiędzy samorządami i społecznościami lokalnymi. Inna korzyść to potencjalny zwiększony napływ ludności, inwestorów i turystów spoza WrOF na skutek wzrostu atrakcyjności obszaru dzięki poczynionym zintegrowanym inwestycjom. Z kolei inwestycje związane z ochroną środowiska mogą przyczynić się do wzrostu wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz zwiększenia

oszczędności w wykorzystaniu energii¹⁵. Wśród głównych zagrożeń należy wymienić zepchnięcie na dalszy plan inicjatywy Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego oraz Aglomeracji Wrocławskiej, co oznacza wykluczenie niektórych gmin z dotychczas rozwijającej się systematycznie współpracy.

5. Podsumowanie

ZIT jest nowym narzędziem Unii Europejskiej, wprowadzonym w ramach polityki spójności na lata 2014-2020, a jego podstawowym celem jest wspieranie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. Główne zalety tego narzędzia to stymulowanie współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego tworzącymi miejski obszar funkcjonalny; zwrócenie ich uwagi na wspólne atuty i wspólne problemy. Ponadto narzędzie ułatwia łączne wykorzystanie środków z Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Z jednej strony ma ono umożliwić sprawne realizowanie projektów wykraczających poza granice administracyjne poszczególnych jednostek terytorialnych, z drugiej – pojawiają się problemy z szybkim przygotowaniem niezbędnych dokumentów strategicznych i operacyjnych oraz ze zinstytucjonalizowaniem współpracy. Trzeba także zwrócić uwagę na fakt, iż ze współpracy tej wyłączono część samorządów, które dotychczas wspólnie działały w ramach Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego (lub Aglomeracji Wrocławskiej), a nie zostały wliczone do miejskiego obszaru funkcjonalnego Wrocławia.

Literatura

- Dane z Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl, 29.04.2013.
- Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030*, http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_przestrzenna/KPZK/Aktualnosci/Documents/KPZK2030.pdf 18.03.2013.
- Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 13 lipca 2010, MP nr 36, poz. 423.
- Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020. Projekt Założeń Umowy Partnerstwa (prezentacja)*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 4 października 2012 r., www.mrr.gov.pl, 15.04.2013.
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020*, s. 24, <http://www.umwd.dolnoslask.pl/rozwoj/aktualizacja-strategii-rozwoju-województwa-dolnoslaskiego/konsultacje-projektu-strategii-wraz-z-prognoza-oddziaływania-na-srodowisko/>, 07.08.2013.
- Śleszyński P., *Delimitacja Miejskich Obszarów Funkcjonalnych stolic województw*, „Przegląd Geograficzny” 2013, nr 2 (85), s. 173-197.
- Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy*, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2012.
- Zakrzewska-Półtorak A., *Diagnoza przedstawiająca stan wyjściowy obszaru objętego Zintegrowanymi Inwestycjami Terytorialnymi dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocławia (ZIT)*, Wrocław, czerwiec 2013.

¹⁵ Zob. tamże, s. 48-49.

Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, lipiec 2013.

Zasady uwzględniania wymiaru miejskiego polityki spójności UE, w tym realizacja Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, projekt z 4 stycznia 2013 roku.

INTEGRATED TERRITORIAL INVESTMENTS AS A NEW TOOL TO SUPPORT THE COOPERATION BETWEEN LOCAL GOVERNMENTS – THE CASE OF WROCLAW FUNCTIONAL AREA

Summary: This paper presents a new tool for the EU cohesion policy 2014-2020 – Integrated Territorial Investments. This tool, in support of sustainable urban development, should lead to the strengthening of cooperation between local self-governments, and especially to motivate them to solve problems together and to maximize the use of common assets of the area. This article attempts to assess *ex ante* the impact of the proposed solution for the local economies and the regional economy using the example of Wrocław Functional Area.

Keywords: functional urban area, cooperation between local governments, EU Multiannual Financial Framework 2014-2020, Integrated Territorial Investments, Wrocław Functional Area.